

N:o 125.

Af herr **K. A. Staaff**, om skrifvelse till Kongl. Maj:t med begäran om förslag till sådan ändring i gällande strafflagstiftning, att den tid, hvarunder tilltalad person sutit häktad, må kunna tillgodoräknas honom vid utmätande af straff.

Bland de tvångsmedel, hvilka samhället understundom finner sig nödsakadt att använda emot för brott misstänkta personer, är utan tvifvel häktningen det, som djupast ingriper i individens intressen. Ty häktningen beröfvar ju, så länge den varar, den tilltalade fullständigt hans personliga frihet, upphäfver härigenom i de flesta fall möjligheten för den häktade att fortsätta utöfvandet af sitt yrke eller sin verksamhet och afbryter med ett slag hans familjelif och allt hans umgänge med andra människor.

Det måste då vara af högsta vikt, att lagstiftningen i fråga om häktningsinstitutet vidtager alla de försigtighetsmått, som kunna tjena att i möjligaste mån förebygga obehörig häktning och att, der häktning skett, häfva dess skadliga följder.

Detta senare har man i de fall, då den häktade sedermera befunnits oskyldig, sökt vinna genom att bereda möjlighet för denne att erhålla ersättning af allmänna medel.

Men det finnes en annan sida af saken. Då den häktade verkligen fälles till det brott, för hvilket han åtalats, kan han hafva sutit häktad understundom i ganska lång tid. Redan ransakningen i underdomstolen kan ju kräfva flera månader, ja, understundom hela året och mera. Och om han sedan finner skäl besvara sig i högre rätter, kan häktningstiden utsträckas ännu mycket längre.

Härvid uppstår nu frågan: bör det lidande, som den tilltalade sålunda utstått, alls icke räknas honom till godo? Bör straffet slutligen

utmätas alldeles oberoende af om den tilltalade kanske först vid sista slutet af ransakningen häktats eller om han sutit häktad i månader, i halfva eller hela år?

På dessa spörsmål hafva olika länders strafflagstiftningar gifvit olika svar.

Medan exempelvis det tyska rikets strafflag stadgar, att den tid en person sutit häktad under undersökningen om brottet vid domens fällande kan helt eller delvis afräknas på det ådömda straffet, och den norska strafflagen bestämmer, att om den tilltalade varit underkastad ransakningsfängelse, som icke föranledts af hans förhållande under rättsproceduren, bör fängelsetiden helt eller delvis afdragas å det straff han förskylt, så att detta till och med kan anses helt och hållet uttjent med ransakningsfängelset, saknar vår lagstiftning alla stadganden i nu ifrågavarande rigtning.

Emellertid skall det ej förnekas, att *någon* hänsyn äfven hos oss vid straffets slutliga utmätande understundom torde tagas till häktningstidens längd. Väl kan det icke med domstolarnes egna yttranden bestyrkas, att så är fallet, då de kriminella utslagen hos oss ju tyvärr nästan alltid sakna hvarje tillstymmelse till särskild motivering i fråga om straffets utmätande. Men genom enskilda meddelanden från domstolarne vunnen erfarenhet gifver dock vid handen, att äfven utståndet ransakningshäkte någon gång tör betraktas såsom »förmildrande omständighet».

Man lär emellertid icke misstaga sig, om man betecknar såsom sällsynta undantag de fall, i hvilka ens något afseende fästes vid, att den tilltalade varit underkastad häktning. Att häktningstiden aldrig ens tillnärmelsevis tillgodoräknas den tilltalade i den utsträckning, som detta kan ske uti de länder, der lagstiftningen uttryckligen medgifvit eller föreskrifvit sådant tillgodoräknande, är höjdt öfver tvifvel, likasom det ju är gifvet, att straffet i brist på sådan lagstiftning aldrig kan helt och hållet bortfalla till följd af utståndet ransakningsfängelse.

Det synes mig vara en uppenbar brist, att vår lag ej har någon bestämmelse i nu antydd rigtning.

Om en person exempelvis häktas såsom misstänkt för ett svårt misshandelsbrott, men utredningen sedan leder till det resultat, att brottet får försonas med böter, vill det förefalla mycket rimligt, om det långt svårare lidande, som han redan på förhand utstått som blott misstänkt för brottet, finge tillgodoräknas honom vid utmätande af det till graden mindre lidande, hvilket han genom slutlig dom förklaras rätteligen hafva förskylt. Har en person sutit häktad i t. ex. sex veckor för ett brott, hvilket slutligen befinnes hafva förskylt ett bötesstraff af 100 kronor, tager det sig

onekligen mera ut som ett formalistiskt rättshafveri än såsom verklig rättvisa, att samhället utkräver det sålunda ådömda straffet af honom.

Och om en häktad person vill begagna sig af statens egna anordningar för rättvisans rigtiga skipande genom att från den lägre och enligt statens egen medvetna afsigt mindre väl utrustade domstolen hänvända sig till den högre och presumtivt bättre utrustade rätten, icke bör väl detta, äfven om det misslyckas eller blott lyckas till viss del, utsätta honom för ett oproportionerligt större lidande än om han stannat vid första domstolens utslag.

Det är ganska visst, att mången sak, som väl förtjenat att dragas inför högre domstols pröfning, fått stanna vid det första afgörandet af det skäl, att den dömde funnit det klokare att godtaga ett visst enligt hans mening ej förskyldt straff än att söka vinna befrielse eller nedsättning i straffet med risk af en oviss förlängning i häktningstiden. Och det behöfver icke påpekas, att det för en lagstiftning, som hvilar på instanssystemet, är en synnerligen vigtig sak, att icke den dömde kan afskräckas från att i fall, då sådant verkligen vore skäligt, påkalla högre rätts pröfning.

Då emellertid ämnet erfordrar en utredning, som bäst torde öfverlätas åt Kongl. Maj:t, tillåter jag mig vördsamt föreslå,

att Riksdagen måtte i skrifvelse till Kongl. Maj:t anhålla, det Kongl. Maj:t täcktes låta utarbета och för Riksdagen framlägga förslag till sådan ändring i den nuvarande strafflagstiftningen, att den tid, hvarunder en för brott tilltalad person sutit häktad, kan komma att tillgodoräknas honom vid utmätande af det straff, hvartill han kan blifva dömd.

Stockholm den 29 januari 1897.

Karl Staaff.
